

УДК [373.5.015.3+796.06]:34(498)

Цибанюк О.О.,
доцент кафедри фізичного виховання
для природничих факультетів
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

**РОЗВИТОК ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В РУМУНІЇ:
РЕГЛАМЕНТУВАННЯ І ЗАСАДИ (ІХ – 40-ві рр. ХХ ст.)**

Анотація. В статті розглянуто особливості початку організованих занять фізичними вправами на території Румунії, проаналізований Регламент панської школи «Святий Сава» (1772 р.), який вперше виокремив час для занять гімнастикою та рухливим іграми. Обґрунтовано вплив військових на розвиток фізичного виховання періоду ХІХ ст.: вивчені «Рішення про інструкцію з гімнастики для військових частин і корпусів» (1862), «Закон про військове навчання» (1909). В статті класифіковано відповідні закони Королівства Румунії. Описані основні положення «Закону про Будинок народної культури» 1921 року.

Ключові слова: закони, фізичні вправи, Румунія, Будинок культури, положення.

Цыбанюк Александра

**РАЗВИТИЕ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В РУМЫНИИ:
РЕГЛАМЕНТИРОВАНИЕ И ОСНОВЫ (ІХ – 40-вые гг. ХХ ст.)**

Аннотация. В статье рассмотрены особенности начала организованных занятий физическими упражнениями на территории Румынии, проанализирован Регламент господской школы «Святого Саввы» (1772), который впервые выделил время для занятий гимнастикой и подвижными играми. Обосновано влияние военных на развитие физического воспитания периода ХІХ в.: изучены «Решение об инструкции по гимнастике для военных частей и корпусов» (1862), «Закон о военном обучении» (1909). В статье классифицированы соответствующие законы Королевства Румынии. Описаны основные положения «Закона о Дом народной культуры» 1921 года.

Ключевые слова: законы, физические упражнения, Румыния, Дом культуры, положения.

Tsybanyuk Alexandra

**DEVELOPMENT OF PHYSICAL EDUCATION ROMANIA: EGULATION
AND BASES (ІХ – 40 years of the ХХ century.)**

Annotation. The article describes the features of the beginning of the organized physical exercises on the territory of Romania, analyzed «Saint Sava» school master's Regulations (1772), which was first time out for the gymnastics and outdoor games. Substantiated the military's influence on the development of physical education period studied XIX century: «The decision to gymnastics instructions to military units and buildings» (1862), «The law of military training» (1909). The basic provisions of the «Law of the People's House of Culture» 1921.

Keywords: laws, projects, exercises, Romania House of Culture status.

Постановка проблеми. Модернізація українського соціуму постає як практична потреба сучасного етапу державотворення, як завдання конкурентноспроможного входження до європейського і світового соціокультурного простору, ствердження в ньому в якості привабливого, перспективного, прогнозованого, а тому і надійного партнера.

Громадська думка та соціальна практика здебільшого ігнорують можливості фізичної культури і спорту у вирішенні багатьох важливих соціально-економічних проблем. Проте, для всіх освітян та фахівців галузі стає очевидним, що актуальною нині є потреба глибокого реформування фізкультурної освіти та фізичного виховання підрастаючого покоління у відповідності із національно-ідейними цінностями та світовою динамікою.

В цьому сенсі актуальною постає проблема вивчення теорії та практики фізкультурної освіти в країнах Європейського Союзу, оскільки наукове обґрунтування подібної проблематики диктується сучасними тенденціями оптимізації або навіть реформування навчально-виховного процесу. Фізкультурна освіта та фізичне виховання повинні відбуватись з урахуванням і на основі державних особливостей розвитку культури і спорту, що є системою орієнтирів і поглядів на роль, організацію та функціонування сфери вищезазначеної галузі на довгостроковий період з урахуванням розвитку держави та світового досвіду.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення досвіду європейських країн в галузі фізичного виховання і спорту представлено низкою праць педагогів, фахівців галузі тощо. Аспекти реформування

фізичного виховання в постсоціалістичних країнах вивчали Г. Арделян, Г. Богданов, А. Карпов, З. Кузнецов, О. Куц. Фізкультурно-оздоровчий роботі, підготовці учителів фізичного виховання в Польщі присвячене дослідження Е. Вільчковського, організації навчального процесу з фізичного виховання у школах Чехословаччини вивчали М. Зверєв, І. Наумчук, Б. Сабіткін. Питання фізичного виховання в Румунії, а саме методика проведення занять з дітьми старшої дошкільної групи дитячих садочків досліджували А. Ніку і Е. Гібу, в загальноосвітніх школах та ліцеях соціалістичного часу – І. Попеску.

Завдання дослідження: проаналізувати організаційні та методичні засади створення та розвитку фізичного виховання в Румунії IX – початку XX ст.

Виклад основного матеріалу. Початок організованих занять фізичними вправами на території Румунії відноситься до IX століття, коли традиційні народні, сільські ігри та розваги доповнилися новими елементами – фізичними вправами: гімнастикою і елементами єдиноборств, кулачних боїв та бойових мистецтв, які були запозичені з інших країн студентами, мандрівниками та торговцями. В 5 та 6 розділі середньовічної німецької епічної поеми кінця XII – початку XIII століття «Пісня Нібелунгів» автор описуючи лицарські збори на Трійцю, згадував про «одного воєводу з Країни Валахів, який приходив на арену одного з турнірів».

З інших історичних джерел до нас доходить інформація про потужну, фізично підготовлену, дисципліновану команду кавалеристів господаря Валахії Мірчи I Старого (чел Бетрин). У 1412 році в Буді ці воїни брали участь в лицарському турнірі на честь військового союзу проти Османської Імперії¹.

Активна політична та економічна діяльність Мірчи I Старого, спрямована на зміцнення позицій його держави, розширення кордонів

¹ P.P. Panaitescu, Mircea cel Bătrân, ediția a II-a, Editura Corint, București, 2000. Perspective asupra dimensiunii de gen în educație // Institutul de Științe ale Educației, UNICEF. – Reprezentanța în România. – București: MarkLink, 2004. –144 p.

базувалась, крім всього, на вірному, фізично загартованому та витривалому молодому поколінні, яке було об'єднано у військові дружини. Протягом всього часу волоські парубки та молодики приймали участь у постійно організованих кінських перегонах, плаванні на човнах, грі «ойна», атлетичних та гімнастичних змаганнях, народних іграх і танцях тощо. Проте необхідність занять фізичними вправами для дорослих або потреба у фізичному вихованні молоді яка визнавалася не знайшла відображення у офіційних документах².

Розглянемо в історичній послідовності рішення, розпорядження, закони та інші законодавчі акти, що в будь-якій мірі були спрямовані на розвиток фізичної культури в країні. Першим румунським документом цього напрямку визначаємо Регламент панської школи «Святий Сава» (1772 р.), який входив у збірку законів відомих як «Кодекс Іпсіланте», остаточно сформованих господарем Валахії та Молдови Олександром Іпсіланте за візантійським зразком. Серед значної кількості інструкцій знаходимо два пункти, які стосуються фізичних вправ: «...після спільного обіду учні мають відновлюваний час – 1 годину занять гімнастикою...» і «...один раз на тиждень учні вийдуть з вчителями або вихователями в наближені місця на повітря для проведення фізичних вправ для тіла...»³.

Отже, виокремлений для занять фізичними вправами час в румунському закладі освіти – 1 щоденна година та щотижневе додаткове заняття просто неба для ігор, розваг і елементів спортивних вправ претендує на першість. Саме фізичне виховання, час для нього та участь вчителів вперше законодавчо визначені і затверджені у європейській країні. Адже Й. Базедов створює основу філантропії в 1774 році, а Й. Гутсмутс публікує «Gymnastik fur die Junged» лише в 1793 році.

Протокол педагогічної ради ліцею з м. Сігету Мармаціей від 1802 року розділяє фізичні вправи на дозволені і заборонені. До першої групи

² Dan Cernovodeanu, Știința și arta heraldică în România, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977.

³ Pravilniceasca condică, 1780: ediție critică, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1957.

відносили відповідно: ігри з м'ячем, «кості», «ойну» (вид лаптової гри – О.Ц.) тощо. Забороненими для використання стали боротьба і кеглі.

Взагалі, відношення до кеглів протягом XVIII століття неоднозначне. У 1817 році канцелярія воєводи Георге Караджеа забороняє гру в кеглі. Причиною таких дій стала гра на гроші, і як результат, бійки та скандали. Цей нормативний документ відмінений у 1886 році, а перспективи розвитку гри в кеглі надалі визначались як пріоритетні.

Крім цих видів фізичної активності, на румунській території створювались умови для розвитку кінного спорту. У 1841 році господар Молдови – Михайл Стурза законом регламентував організацію і будівництво іподромів в багатьох населених пунктах і проводив біга із визначенням переможців та нагородження преміями.

Надалі фізичним вправам приділяють серйозну увагу військові. Нормативні акти цього періоду проголошували різноманітні аспекти організації фізичних вправ для військових, у військових школах та таборах. Так, 14 квітня 1859 року господар А. Куза видав наказ щодо організації військового табору в м. Флорешті, обов'язковою формою діяльності якого стали заняття фізичними вправами та техніко-прикладні конкурси. І далі, через чотири роки, у 1862 році А. Куза затверджує «Рішення про інструкцію з гімнастики для військових частин і корпусів», основною метою якого стало введення «гімнастики», обов'язкового предмету в армії та військових школах. Практична реалізація цієї інструкції наштовхнулася на різночитання змісту, норм та форм проведення фізичного виховання. Саме тому ще через чотири роки, у 1864 році за ініціативи А. Куза та за його особистим патронажем прийнято Інструктивний Закон № 52014/1864 який затвердив організацію військового навчання по єдиним зразком і передбачає обов'язковість викладання фізичних вправ в тепер вже у ліцях. Таким чином, зацікавлення військових у підготовці сильних, витривалих та дисциплінованих кадрових військових реалізувалось у впровадженні фізичного виховання в навчальну програму закладів освіти, як військових так і цивільних.

В свою чергу, введення нового предмету вимагало певного рівня підготовки вчителів. На румунських землях досліджуваного періоду не готували власних вчителів гімнастики, тому вчителювали педагоги, які отримали дипломи незначного числа іноземних вишів, колишні військові або педагоги-любители – ті, що у вільний від праці у школі займались якимось видом спорту. Звичайно, система фізичного виховання дітей та молоді Румунії, що формувалась, не могла функціонувати без чітких вимог до здобувачів посади відповідного педагога. Це стало основним завданням «Закону про призначення вчителів з гімнастики в гімназіях, ліцеях і професійних школах» від 1879 року. Одним із засадничих положень закону, який остаточно затвердився з 1890 року, стало проведення відкритого конкурсу на отримання вакантної посади.

Процес формування румунської національної системи освіти і навчання, який продовжувався впродовж всього XIX століття, спричинив виникнення різних типів навчальних закладів (загальні школи, гімназії, коледжі, пансіони, університети); були видані закони про організацію і функціонування цієї системи – Органічний Регламент, закон Куза, закони Спіру Харет тощо. Останній, Закон про середню і вищу освіту 1898 року, зокрема передбачав введення 1 години гімнастики на тиждень та організовані «гімнастичні ігри та вправи» двічі на тиждень – в четвер і суботу. Отже, з'являються різні форми фізичного виховання, які забезпечують систематичне фізіологічне навантаження, педагогічний вплив тощо.

Необхідно зазначити, що після 1878 року низка законів регламентували гендерний розділ освіти для дівчат і хлопців. «Закон про початкову і загальну середню освіту» від 1893 року (*Legea asupra învățământului primar și normal primar din 1893*) та дотичний закон від 1896 року встановили норми освіти для дітей віком від 7 до 14 років. При чому зафіксовано уточнення «що обов'язковість стосуватиметься переважно хлопців»⁴.

⁴ Din istoria feminismului românesc. Antologie de texte (1838-1929), colecția «Studii de gen», Iași, Ed. Polirom, 2002.

Закон про загальну і вищу освіту від 1898 (Legea asupra învățământului secundar și superior din 1898) реорганізував напрямки та тривалість загальної освіти з формуванням груп за статевою ознакою: для хлопців –ліцей, у якому навчалися 8 років, а для дівчат – загальна школа з терміном навчанням 4-5 років, де останній рік навчання присвячується вивченню суто «жіночих» предметів: ручна праця, педагогіка, основи гігієни і фармацевтики в контексті догляду за дітьми тощо. В навчальну програму входили ігри рухливі і малорухливі, танцювальні елементи, гартувальні процедури, правила догляду за тілом і волоссям, теоретична інформація про будову тіла людини, її фізіологічних особливостей тощо.

Проте, після закінчення загальної школи дівчата могли вступати в ліцей, на другий рівень навчання (5-8 рік навчання), але лише на класичне відділення. Отже, для дівчат не зачинялись двері гімназійної освіти, а чітко обмежувались її межі.

Закон про професійну освіту від 1899 року (Legea asupra învățământului profesional din 1899) визначив напрямки професійного спрямування. Для хлопців це були аграрна, технічна та комерційна школи, а для дівчат –сільськогосподарська, економічна школи та заклади майстринь і домашнього благоустрою⁵.

На межі XVII-XVIII ст. європейські народи опинилися під владою чотирьох імперій: Османської, Австрійської, Російської та Пруської. Характерною європейською ознакою другої половині XIX ст., стали національно-визвольні рухи народів, і, як результат, їх незалежність. Чорногорці, угорці, греки, серби, болгари та румуни не лише вибороли таке право, а й на початку XX ст. спробували зміцнити свій державний суверенітет. На рубежі XIX – XX ст. у даному регіоні відбувається політизація національно-визвольних рухів та формування політичних

⁵ P.P. Panaitescu, Mircea cel Bătrân, ediția a II-a, Editura Corint, București, 2000. Perspective asupra dimensiunii de gen în educație // Institutul de Științe ale Educației, UNICEF. – Reprezentanta în România. – București: MarkLink, 2004. –144 p.

організацій, діяльність яких згодом перетвориться на один з факторів у визначенні спрямованості внутрішньої та зовнішньої політики вже незалежних країн^{6,7}.

Революційні події в Російській імперії, російсько-японська війна, національно-визвольні рухи європейських народів сприяли концентрації уваги до фізичного виховання та військової підготовки на державному рівні. Прийнятий у 1905 році «Закон про військову службу» затвердив для хлопців-учнів початкових, середніх і професійних закладів освіти державного і приватного підпорядкування обов'язкові військові та техніко-прикладні вправи. Протягом двох наступних років хлопці, що навчались у закладах всіх типів 1 раз на тиждень займались гімнастикою, 1 – стройовими та прикладними та двічі на тиждень – в іграми та спортивними вправами. Проте, в 1907 році положення відповідного закону про організацію армії скасували всі військові вправи в закладах освіти, залишивши лише кульову стрільбу. Необхідно зауважити, що впровадження та розвиток цього виду спорту сприяв розвитку матеріально-технічної бази шкіл, і навіть, обмеження прикладних вправ не впливало на подальше збільшення тирів у закладах освіти. В свою чергу, розширення мережі тирів саме при закладах освіти заставило державу повернутись до обов'язкової військової підготовки та виокремити стрільбу по мішенях основним елементам цієї підготовки. Закон про військове навчання 1909 року регламентував цей вид спорту для учнів старше 15 років середньої школи.

Напередодні Першої світової війни Декрет Міністерства оборони №3442 від 1913 року крім положень стосовних суто організаційних військових питань затвердив тимчасовий регламент військової школи з поглибленим вивченням фехтування і гімнастики, який увійшов у дію 11 січня 1914 року. Таким чином, була зроблена спроба створити спеціалізований фаховий заклад.

⁶ Граціозі А. Війна і революція в Європі, 1905-1956 рр. / А. Граціозі Пер. з іт. М. Прокопович. – К.: Вид-во «Основи», 2005. – 350 с.

⁷ Рудько С.О. Історія Центрально-Східної Європи (кін. XVIII – поч. XXI ст.): Навчально-методичний посібник

Необхідно зауважити, що такий розвиток законодавчої бази знайшов у 1915 році новий вектор. Саме в березні цього року офіційний юридичний статус отримують фізкультурно-спортивні товариства всієї країни. Закон 727 від 12 березня нормативно затверджує функціонування Федерації спортивних товариств Румунії. Створена в 1912 році, ця загальнодержавна спілка активно діяла у ранзі громадської організації. Отримання юридичного статусу значно розширило можливості фізкультурно-спортивного руху країни, забезпечило йому державну підтримку та сприяло його активному та швидкому розвитку.

Необхідно зазначити, що королівство за різні роки свого існування охоплювало різні території. Під час Другої балканської війни було завойовано Південну Добруджу. В 1918 році після розпаду Австро-Угорської та Російської імперії значно розширило свої кордони, включивши до свого складу Трансильванію, Банат, Бессарабію та Буковину. У 1940 році королівство втратило низку регіонів: Північну Трансильванію, що відійшла до Угорщини, Бессарабію і Буковину, що увійшли до складу Радянського Союзу, Південну Добруджу, знову увійшла до складу Болгарії.

Законодавче регламентування фізичного виховання Королівства Румунії представлено низкою законодавчих актів, що розділялись на дві великі загальні групи. До першої відносились культурно-освітнянські та військові акти, певні положення яких регламентували різноманітні аспекти фізичного виховання всіх верств населення, до другої – закони, що формували та контролювали діяльність різноманітних фізкультурно-спортивних громадських та державних товариств.

Після закінчення Першої Світової війни одним із перших законів про організацію освітньої галузі, зокрема фізичного виховання в школах, став декрет-закон №3138 про організацію шкільного комітету від 24 липня 1919 року. Декрет визначив одним із провідних завдань шкільного комітету організацію, контроль, планування, фінансування фізичного виховання в

зкладах освіти, а саме: гімнастики, ігор, таборів, екскурсій і походів⁸.

Отже, цей декрет визначивши засади організації навчання у закладах освіти країни, зокрема ролі шкільного комітету, мав характер перехідного.

Розробці та виданню цих законів передувала потужна робота, яка виявилась у розробці та виданні у 1920 році першого проекту закону про фізичне виховання в історії фізичної культури Румунії. Необхідно зазначити, що цей нормативний акт, хоча і залишився проектом за назвою, став єдиним документом що регламентував діяльність системи фізичного виховання населення країни протягом майже двох років.

Основним положенням, яке дозволило виокремити проект 1920 року, окрім його дати, стало остаточне визначення фізичного виховання дітей і молоді Румунії «необхідним і обов'язковим».

Вдалими положеннями проекту, що згодом були збережені у наступних законах стали засади системи фізичного виховання і спорту країни, оптимально виписані принципи підпорядкування установ, шляхи контролю.

Проблемним місцем проекту став розділ, що регламентував фінансове забезпечення: діяльності державних спортивних товариств та федерацій; пропаганди і розвитку спорту на державному рівні, зокрема утримання та будівництва спортивних споруд різного рівня, тематичних засобів масової інформації, оплати праці тренерів збірних команд різного рівня; позашкільних заходів у закладах освіти – прогулянок, туристичних походів, поїздок збірних команд на змагання і свята тощо.

Отже, проект був перехідним, значна кількість його положень були перепрацьовані, доопрацьовані або навіть відмінені. Проте, він виконав роль тимчасової, але результативної нормативної бази, що дозволила на практиці вивчити ефективність положень проекту. Причиною відмови від цього формату регламентування стала зміна майже всього тексту проекту.

⁸ Мужичок В.О. Організація фізкультурно-спортивної роботи у шкільництві Західної України 1919-1939 рр. / В. Мужичок // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць за мат. Міжнародної наук.-практ. конференції «Інтеграція системи безперервної освіти України в європейський освітній простір: стан, проблеми, перспективи». Вип. 470. – Чернівці: Рута, 2009. – С. 92-96.

Така доля спіткала і наступний документ. Міністерством оборони країни у 1921 році підготовлений та представлений в Парламент Румунії проект «Закону про організацію фізичного виховання в школі, в спортивних і гімнастичних товариствах ремісників, робочих і селян». Положення цих нормативних актів доопрацьовані та скоректовані увійшли у зміст законів 1923, 1929 та 1933 років.

Одним із найпотужніших законодавчих кроків відносимо прийняття принципово нового для Європи «Закону про Будинок народної культури» від 3 листопада 1921 року. Загальною метою нормативного акту стало управління культурою на державному рівні та створення установи, що опікуватиметься культурним розвитком нації, зокрема фізичною культурою⁹.

Проаналізуємо за змістом першу статтю розділу 1 «Головні положення» даного закону, читаємо: «під головуванням Його Величності Принца Спадкоємця Румунії, створюється національна інституція культури і виховання народних мас з назвою «Будинок народної культури». В законі наголошується про те що, установа є автономною інституцією, яка регламентує свою діяльність, управляє майном і має всі юридичні права та тісно співпрацює з Міністерством освіти¹⁰.

В законі наголошується про те що, установа є автономною інституцією, яка регламентує свою діяльність, управляє майном і має всі юридичні права та тісно співпрацює з Міністерством освіти¹¹.

Розділ другий чітко і докладно визначає загальну мету Будинку народної культури, враховуючи всі тодішні напрями культурного розвитку нації: розповсюдження культури в народі. Зокрема йдеться про те, що метою є: «Розбуджувати і розвивати в народі смак до читання, збільшуючи знання людей про справи і факти, підвищувати рівень життя, формувати смак до народних цінностей; розвивати любов до батьківщини і нації шляхом написання творів, промов, проведення ювілейних свят, екскурсій,

⁹ Hamangiu C. Lege pentru casa culturala poporului din 3 noiembrie 1921 / C. Hamangiu. // Codul General al Romaniei. Legu uzuale. Vol. IX-X. Bucuresti, Editura "Universala" Alcalau and Co. – P. 1210-1215.

¹⁰ Там само.

¹¹ Там само.

артистичних спектаклів, здійснення освіти громадян і відзначення великих подій громадського значення; розвивати у людей відчуття господаря, заохочуючи їх господарські навички; співпрацювати з товариствами культури і освіти народу, заохочувати їх діяльність, допомагаючи і надаючи фінансову допомогу».

Одним із основних напрямів роботи Будинку культури (БНК) як державного закладу визначалась фізична культура як складова загальної культури: «Здійснювати фізичне і санітарне виховання, а також перед і після військову підготовку населення»¹².

Стаття 9 другого розділу закону роз'яснила управлінські аспекти, а саме визначила місце Національного бюро фізичного виховання, перед і після військової підготовки в системі БНК: «НБФВ є складовою частиною адміністрації Будинку народної культури і має два управління: фізичного виховання та санітарної пропаганди»¹³.

Обов'язкове та безкоштовне фізичне виховання, перед- і після-військова підготовка «для всіх синів країни з моменту завершення підготовчих курсів і до призову в армію» стало єдиною умовою організації фізичного виховання всіх верств населення, а особливо дітей і молоді Буковини (стаття 10 «Бюро фізичного виховання»). Цей закон визначив необхідність та терміновість створення спеціальною закону про фізичне виховання, започаткування і розвиток галузевого законодавства¹⁴.

Стаття 36 закону від 1921 року чітко визначила одну із умов ефективної організації фізкультурно-спортивної роботи як важливої складової системи виховання молоді; забезпечення кожного населеною пункту кожної школи бере участь у підготовці викладачів і тренерів з фізичного виховання в школах, в армії для допризовної підготовки та інших спеціалізованих організаціях; готує інструкції та публікації з метою розповсюдження й популяризації фізичного виховання; удосконалює викладання фізичного

¹² Hamangiu C. Lege pentru casa culturala poporului din 3 noiembrie 1921 / C. Hamangiu. // Codul General al Romaniei. Legu uzuale. Vol. IX-X. Bucuresti, Editura "Universala" Alcalau and Co. – P. 1210-1215.

¹³ Там само.

¹⁴ Там само.

виховання розробками нових методик; надає інформацію Міністерству охорони здоров'я про спортивні товариства¹⁵.

Отже, закон про Будинок культури від 3 листопада 1921 року є логічним продовженням інструкцій міністерства освіти 1919 року, де визначена необхідність та терміновість створення спеціального закону про фізичне виховання, норм за якими проводитиметься фізичне виховання нації взагалі і, наміри на державному рівні створити інститут фізичного виховання з метою підготовки професійних інструкторів з фізичного виховання.

Показово, і те, що вище визначений закон установив статус органу управління фізичним вихованням, а також офіційне спрямування політики Румунії щодо фізичної культури¹⁶.

Початок Другої світової війни не міг не відобразитись на системі фізичного виховання Румунії. Не секрет, що всі прикладні види – туризм, орієнтування, лижний спорт мали неабияке значення у підготовці майбутніх солдат і офіцерів армії. Тому діяльність фізкультурно-спортивних товариств необхідно було реформувати на вимоги військового часу. Відповідно, 13 листопада 1940 року тогочасна Федерація туристичних товариств Румунії припинила свою діяльність та перейшла у якості підрозділу у підпорядкування Румунської спортивної спілки. Яка, в свою чергу була повністю мілітаризована¹⁷.

Але лише 7 листопада 1942 року в державному законодавчому акті було визначено найвагомішу роль фізичного виховання і національного спортивного руху під час війни. «Закон про реорганізацію Румунської Спортивної Організації» передбачав інтенсифікацію занять фізичними і прикладними вправами, стрільковою підготовкою, лижами в старших класах

¹⁵ Державний архів Чернівецької області. – Ф.16. – Префектура Кицманського повіта. – оп. 3. – ед. хр. 25. – арк. 11.

¹⁶ Hamangiu C. Lege pentru casa culturala poporului din 3 noiembrie 1921 / C. Hamangiu. // Codul General al României. Legi uzuale. Vol. IX-X. Bucuresti, Editura "Universala" Alcalau and Co. – P. 1210-1215.

¹⁷ Decretul-lege privind încetarea Federația Asociațiilor turistice din România. – 1940. – 13 noiembrie.

школи, а саме запровадження щоденних занять для хлопців і дівчат, активізацією занять орієнтуванням, плаванням і туризмом серед студентів вищих навчальних закладів – створення відповідних гуртків обов'язкового відвідування і проведення систематичних змагань і масових заходів, організацією спеціальних занять на підприємствах тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз джерел дозволив зробити наступні висновки. На території Румунії початок організованих занять фізичними вправами датований IX століттям, коли традиційні народні ігри та розваги доповнились новими елементами – фізичними вправами: гімнастикою і елементами єдиноборств, кулачних боїв та бойових мистецтв. Подальший розвиток фізичного виховання запроTOCOLьовано у Регламенті панської школи «Святий Сава» (1772 р.), який вперше виокремив час для занять гімнастикою та рухливим іграми. Визначено і обґрунтовано вплив військових на розвиток фізичного виховання періоду XIX ст.: вивчені нормативні акти (наказ про організацію військового табору (1859), «Рішення про інструкцію з гімнастики для військових частин і корпусів» (1862), «Закон про військову службу» (1905), «Закон про військове навчання» (1909) тощо). Зауважено, що у 1915 році фізичне виховання спрямовується у напрямку розвитку фізкультурно-спортивних товариств (створення Федерації спортивних товариств Румунії, отримання юридичного статусу тощо). Отже, період 1859-1915 рр. характеризувався впровадженням фізичного виховання (гімнастики) як обов'язкового предмету в навчальну програму військових таборів, військових шкіл; законодавчого затвердження введення 1 години гімнастики та 2 годин «гімнастичних ігор та вправ» на тиждень у цивільних закладах освіти. Крім того, цей етап характеризується чітким визначенням вимог до призначення вчителів з гімнастики в гімназіях, ліцеях і професійних школах та спробою організації фахової школи із поглибленим оволодінням фехтування і гімнастики.

В статті класифіковано законодавче регламентування фізичного виховання Королівства Румунії: культурно-освітні та військові акти, певні положення яких регламентували різноманітні аспекти фізичного

виховання всіх верств населення; та закони, що формували та контролювали діяльність різноманітних фізкультурно-спортивних громадських та державних товариств. Проаналізовано зміст проектів, що передували законам про освіту і фізичне виховання, виокремлені їх сильні та слабкі сторони. Описані основні положення «Закону про Будинок народної культури» від 3 листопада 1921 року і виокремлено перше законодавче створення державної установи культурного розвитку нації, зокрема фізичної культури.